

Andrej BEKEŠ

Covid-19 na Japonskem: Država in tujci

1 Uvod

Japonska si zaradi nizke rodnosti in starajočega se prebivalstva v zadnjih 30 letih močno prizadeva pritegniti tujo delovno silo, od delavcev v avtomobilski industriji in medicinskih sester do raziskovalcev in učiteljev na univerzah. Prehod iz etnično precej monolitne družbe v etnično bolj raznovrstno družbo spremljajo prizadevanja, tako vlade kot v civilni družbi, za odprtost multietničnosti s »sobivanjem v lokalnih skupnostih« (*chiiki kyōsei* 地域共生).

Prispevek razkriva površinskost teh vladnih prizadevanj. Eden prvih vladnih ukrepov ob začetku pandemije COVID-19 je bila popolna prepoved vstopa za vse tujce prihajajoče z okuženih področij – vključno s tujimi rezidenti, živečimi na Japonskem, tujimi delavci, raziskovalci, učitelji, mednarodnimi študenti ipd. Ukrep je diskriminatoren. Ob istih obveznostih (plačevanje davkov ter obveznem članstvu v javnih shemah zdravstvenega in pokojninskega zavarovanja), kot jih imajo japonski državljani, za razliko od njih vlada s prepovedjo povratka tujim rezidentom, ki so bili v času pred pandemijo zunaj Japonske, arbitrarno odvzema pravice, pridobljene iz njihovega statusa rezidenta.

S 1. 9. 2020 so omejitve pri ponovnem vstopu v precejšnji meri odpadle, vendar je bila povzročena ogromna škoda. Ukrepi so prizadeli več kot 200.000 rezidentov. Po petih mesecih brez službe in zdravstvenega zavarovanja, pogosto z dolgovi, nastalimi zaradi plačevanja najemnin in drugih tekočih obveznosti, so se mnogim porušili temelji njihovega življenja rezidentov na Japonskem. Vladni ukrep prepovedi vstopa rezidentom je edinstven med razvitimi državami, tako v G7 kot v OECD, in v popolnem nasprotju s proklamiranimi cilji »sobivanja v lokalnih skupnostih«. Ukrep je tudi v popolnem nasprotju z dejanskimi koristmi japonske družbe, ki za vzdrževanje obstoječe ravni gospodarskega razvoja nujno potrebuje dotok tuje delovne sile.

Prispevek nadalje razkriva zavajajoče informacije s strani vlade in zavajanje z navideznimi ukrepi, ki naj bi dokazovali, da je ravnanje japonske vlade razumno in humano.

Žal tudi v primeru Japonske velja, da je pandemija COVID-19 razkrila atavistična nagnjenja v državni administraciji in drugih strukturah moči. Ta nagnjenja ne samo, da ne spoštujejo mednarodnih norm, ampak tudi škodujejo dolgoročnim koristim lastne države.

Konec marca 2020. Kot vsako leto sem se pripravljaj na polet iz Japonske v Slovenijo, da bi aprila in maja izvedel intenzivni blok predavanj iz japonskega jezikoslovja na Univerzi v Ljubljani. Tri dni pred odhodom, predvidenim za 30. marec, me je letalska družba obvestila, da je moj let začasno odpovedan. Tako sem ostal v Yokohami in predaval po spletu. Tudi če bi lahko šel v Slovenijo, bi bilo stanje enako. Zaradi pandemije COVID-19 so ves letni semester šole in univerze v Sloveniji pouk oziroma predavanja izvajale prek spleta.

Z odpovedanimi leti so se morali soočiti tudi številni tuji rezidenti Japonske, ki so državo iz različnih razlogov zapustili pred uvedbo ukrepov proti pandemiji COVID-19. Tako se mnogi niso mogli pravočasno vrniti, preden je 3. aprila 2020 v veljavo stopila splošna omejitev vstopa oziroma ponovnega vstopa tujih državljanov.

Zaseden s svojimi spletnimi predavanji sem šele v začetku junija 2020 opazil, da je nekaj narobe. Peticija Svena Kramerja, docenta na Univerzi Kyushu, »Ustavite prepoved vstopa zakonitim tujim rezidentom Japonske«, je prispela prek poštnega seznama EAJIS (Evropskega združenja za japonske študije). Ta spletna peticija v japonščini in angleščini je bila uperjena proti splošni prepovedi vstopa/ponovnega vstopa tujih prebivalcev, ki jo je uvedla japonska vlada in ki je začela veljati 3. aprila 2020. Ker sem med dolgim bivanjem na Japonskem, tudi kot

nekdanji učitelj na eni od državnih univerz, posredno in neposredno tudi sam prispeval k dolgoročnim prizadevanjem Japonske za internacionalizacijo, sem bil šokiran, ko sem ugotovil, da so omejitve vstopa oziroma ponovnega vstopa prizadele vse tujce. Res, omejitve niso razlikovale med naključnimi obiskovalci in dolgoročnimi tujimi prebivalci Japonske, ki tako kot japonski državljani plačujejo davke ter prispevajo v sheme socialnega in pokojninskega zavarovanja. Vstop je bil prepovedan vsem tujim državljanom, ki so slučajno prihajali iz ene od držav z vedno daljšega seznama držav, prizadetih zaradi pandemije COVID-19 (v času pisanja tega prispevka, sredi septembra 2020, seznam vključuje 159 držav), ne glede na njihov rezidenčni status na Japonskem. Spraševal sem se, zakaj srednjeročnih in dolgoročnih tujih rezidentov japonska vlada pri povratku iz navedenih držav ni obravnavala enako kot japonske državljanke. Skratka, zakaj jim ni bil dovoljen vstop po opravljenem testu za ugotavljanje okuženosti s COVID-19 in v primeru negativnega izvida po dvotedenski samokaranteni, oziroma zakaj niso bili v primeru pozitivnega izvida kot zavarovanci po enem od japonskih programov javnega zdravstvenega zavarovanja, enako kot japonski državljani, deležni zdravstvene oskrbe, do katere so imeli vso pravico?

V tem prispevku poskušam na podlagi informacij iz medijev, različnih organov japonske vlade, držav OECD in drugih orisati omejitve vstopa tujcem kot del ukrepov, ki se izvajajo proti pandemiji COVID-19, posledice te omejitve in odziv japonske vlade, ko je bila njena vstopna politika postavljena pod vprašaj.

2 Omejitve vstopa tujih državljanov v mednarodni perspektivi

Vse države poskušajo preprečiti širjenje pandemije z omejevanjem gibanja ljudi. Vendar pa med državami G7 in OECD Japonska izstopa kot edina država, ki je prepovedala ne samo vstop kratkoročnih obiskovalcev, kot so turisti in ljudje na kratkoročnih poslovnih potovanjih, temveč do preklica čez skoraj pol leta tudi ponovni vstop tujih rezidentov, vključno s srednje- do dolgoročnimi rezidenti. To je med drugim prizadelo mnoge, ki delajo na Japonskem: poslovneže, predavatelje na japonskih univerzah in raziskovalce na raziskovalnih inštitutih, študente, pripravnike na delovni praksi (*ginōjisshūsei* 技能実習生), zakonce japonskih državljanov in rezidente s stalnim bivališčem. Izjema so le t. i. »posebni stalni rezidenti« (večinoma etnični Korejci in Kitajci, ki so leta 1952 izgubili japonsko državljanstvo, in njihovi potomci), ki jim je bil tako kot japonskim državljanom dovoljen ponovni vstop v državo pod pogojem, da so testirani za ugotavljanje okuženosti s COVID-19 in, odvisno od izida, preživijo dva tedna v samokaranteni oziroma grede na zdravljenje v eno od zdravstvenih ustanov na Japonskem.

3 Kako je prepoved vstopa oziroma ponovnega vstopa vplivala na ljudi

O posledicah splošne prepovedi vstopa oziroma ponovnega vstopa tujih državljanov, ki je vključevala tudi tuje rezidente, so od aprila dalje poročali v japonskih domačih medijih, tako tistih v japonsščini kot v medijih v angleškem jeziku. Zlasti od julija pa so na nevzdržno stanje postali pozorni tudi v tujih medijih, kot so *New York Times*, *Le Monde* itd. Japonski in tuji mediji poudarjajo, da ukrepi vplivajo ne samo na tuje rezidente, temveč na družbo v celoti.¹

Asahi Shinbun (2020č) poroča, da so omejitve ponovnega vstopa, veljavne tudi za tuje rezidente, ki so Japonsko začasno zapustili pred 2. aprilom 2020, prizadele več kot 200.000 tujih rezidentov, ki se tako vsaj do 1. septembra 2020 niso mogli vrniti na Japonsko. Kot nadalje poroča *Asahi Shinbun* (2020c), je poleti imela samo univerza Hirošima 88 študentov in tri redne profesorje, ki se zaradi protiukrepev niso mogli vrniti na študij in delo. Mnogo je bilo takih, ki se zaradi odpovedi letov po vsem svetu niso mogli vrniti pred 3. aprilom 2020, ko je prepoved stopila v veljavo. Mnogim med njimi je kasneje sicer nekako uspelo priti na Japonsko, vendar jim je bil vstop (z nekaterimi izjemami) zavržen. Prepoved ponovnega vstopa je uničujoče vplivala na tisoče ljudi. Sledi nekaj primerov:

Tahir Abdul Mati, Pakistanec, ki že 14 let živi na Japonskem in dela v izvoznem sektorju.² Ko se je s petčlansko družino vrnil z začasnega dopusta v domovini, jim na letališču Narita niso dovolili ponovnega vstopa. Ker niso vedeli, kdaj se bodo lahko vrnili k svojemu življenju in delu na Japonskem, so bili v hudi duševni in finančni stiski (*NHK News* 2020).

Ali pa zgodba profesorice na eni od japonskih državnih univerz, ki raje ostaja anonimna. Po začasnem odhodu iz Japonske med pomladanskimi semestralnimi počitnicami ni mogla najti povratnega leta na Japonsko pred 2. aprilom. Končno ji je le uspelo najti let in sredi aprila prispeti na Japonsko. Vendar so

1 Tipični naslovi v medijih: na primer uvodnik »Koronski mejni ukrepi, nerazumna diskriminacija 'tujcev' (*Korona mizugiwa taisaku, gaikokujin' sabetsu no rifujin* コロナ水際対策 「外国人」差別の理不尽)« v dnevniku *Asahi Shinbun* z dne 8. junija 2020; podobno tudi članek »Soočena z epidemijo COVID-19 se Japonska vrača v izolacionizem (Face à l'épidémie de Covid-19, la rechute d'isolationnisme du Japon)« v francoski reviji *Challenges* ter »Japonske zaprte meje pretresajo zaupanje tujih delavcev (*Japan's Locked Borders Shake the Trust of Its Foreign Workers*)« v *New York Timesu* 5. avgusta 2020.

2 »Tahir Abdul Mati« je fonetična transkripcija na osnovi japonskega besedila. Njegov status rezidenta je »inženir/strokovnjak za področje humanistike/mednarodne storitve« (*gijutsu, jibun-chishiki, koku saigyomu*, 技術 人文 知識 国際 業務).

ji na letališču ponovni vstop kljub negativnemu izvidu testa za ugotavljanje okuženosti s COVID-19 zavrnilo. Nekaj dni, ko je bila prisiljena čakati na let nazaj v svojo državo, je bila prisiljena preživeti v sobi, ki je bila kot zaporniška celica, z lučjo, ki je svetila 24 ur na dan. V tem času je bila prisiljena kupovati lastno hrano in pijačo, saj ji imigracijske oblasti tega niso zagotovile. Na srečo je univerza, na kateri je profesorica zaposlena, pokazala razumevanje in popolno podporo pri njenih težavah. Poleg tega je bil njen položaj vsaj finančno stabilen, saj je lahko predavanja izvajala po spletu. Kljub temu je bila situacija zanjo izjemno stresna, saj je bila ves čas v negotovosti, kdaj se bo to stanje končalo. Ponovni vstop ji je bil dokončno dovoljen šele po petih mesecih, konec avgusta. Svojo zgodbo je profesorica delila z mano in še nekaj drugimi člani EAJS.

Podoben je primer gospoda Mazziotte, ameriškega državljana, ki živi in dela na Japonskem, o katerem poroča *New York Times* (5. avgust 2020). Mazziotta ni imel te sreče, da bi kot profesorica iz prejšnjega primera imel vsaj stabilno finančno situacijo. Njegovo podjetje na Japonskem, kjer dela kot učitelj angleščine, mu je lahko odobrilo le neplačan dopust. Ker mu ni bil dovoljen ponovni vstop, je bil prikrajšan za možnost zaslužka in posledično za dohodek. Ker ni mogel plačati najemnine, je izgubil svoje stanovanje v Tokiu, spremenil se je njegov življenjski slog, saj se ni mogel več ukvarjati z neprofitnimi prostovoljnimi dejavnostmi, ki so sestavljale pomemben del njegovega življenja.

Ali pa zgodba slovaške študentke drugega letnika podiplomske šole na Ženski univerzi Ochanomizu v Tokiu, Annamarije Macurikove, štipendistke MEXT (japonsko ministrstvo za izobraževanje, kulturo, šport, znanost in tehnologijo), o kateri je v oddaji, posvečeni problematiki prepovedi ponovnega vstopa, poročala javna televizija NHK (*NHK BS1* 2020). Macurikova je marca 2020 zapustila Japonsko, da bi obiskala obolelega očeta. Čeprav se ni mogla vrniti, je lahko nadaljevala z akademskim delom, saj so kot na drugih univerzah tudi na njeni vsa predavanja potekala prek spleta. Vendar se je zaradi nemogočih časovnih razlik, plačevanja najemnine za prazno stanovanje v Tokiu, komunalnih stroškov in drugih računov, ki še vedno prihajajo, ter negotovosti, kdaj se bo lahko vrnila k svojemu študiju, vseeno znašla v hudi duševni stiski.

V podobnem položaju so se znašli tudi mnogi drugi študentje in pripravniki na delovni praksi. Macurikova kot štipendistka japonske vlade k sreči vsaj finančno ni bila prizadeta. Na tisoče samoplačniških študentov in tehničnih pripravnikov pa je prepoved ponovnega vstopa prizadela veliko ostreje, saj so podobno kot Mazziotta izgubili vire dohodkov ter s tem možnost plačevanja solnin in drugih nujnih stroškov, povezanih s študijem.

Prepoved ponovnega vstopa je prizadela tudi tiste tuje rezidente, ki so ostali na Japonskem. Zaradi onemogočenega ponovnega vstopa se pri tujih rezidentih, ki zato ne morejo v tujino, pojavljajo stiske in jeza. O tem je poročal *Asahi Shinbun* (2020c), pa tudi drugi mediji. V članku v *Asahi Shinbunu* se intervjuvanci sprašujejo, zakaj so tuji rezidenti, čeprav prispevajo k japonski družbi enako kot japonski državljani, diskriminirani pri ponovnem vstopu.

Ta razdelek zaključujem z vsebino raziskave EAJS, ki je bila izvedena v začetku julija 2020. Celotni rezultati ankete so na voljo v uradu EAJS na Svobodni univerzi v Berlinu. Sporočilo iz ankete, čeprav zajema le majhen vzorec (odgovorilo je približno 12 % članov EAJS), je povsem jasno:

- Med 123 anketiranci, ki so odgovorili, je bilo 71 (63 %) višjih akademikov (profesorjev). 104 (85 %) so odgovorili, da jih je prepoved vstopa oziroma ponovnega vstopa prizadela. 94 (77 %) prizadetih je bilo v času prepovedi na Japonskem, vendar so se zaradi prepovedi ponovnega vstopa bali oditi na pot. 27 (22 %) jih je odgovorilo, da živijo in delajo kot rezidenti na Japonskem, vendar jim je bil zaradi protikoronskih ukrepov onemogočen povratak na Japonsko.
- V odprtih komentarjih je bilo skupaj 36 odgovorov. Medtem ko je bilo 14 odgovorov v obliki kratkih komentarjev – v obliki zahval EAJS za anketo in obravnavo te problematike –, 22 preostalih komentarjev v odkritih ocenah stanja pušča precej močan vtis. Nekateri anketiranci so poudarili, da se počutijo diskriminirane – potem ko so bili dolga leta rezidenti Japonske (en anketiranec več kot šestnajst let, drugi več kot trideset let), se ob trenutnih omejujočih protikoronskih ukrepih čutijo zapostavljene, še posebej ker čutijo, da so bile kršene tudi njihove človekove pravice. Drugi so navedli, kako je prepoved potovanja vplivala na njihovo osebno življenje: nekateri se niso mogli vrniti na Japonsko, da bi se pridružili svojim družinam, zopet drugi niso mogli zapustiti Japonske, kljub temu, da bi morali na primer skrbeti za starejše družinske člane v svoji izvorni državi.
- Prav tako je bilo kar nekaj političnih komentarjev o potrebi po mednarodni izmenjavi in stalnem izvajanju mednarodnih programov. En anketiranec je zapisal, da njegov študijski program sprejema samo tuje študente, ki pa v teh razmerah ne morejo priti na študij na Japonsko. Drugi so poudarili, da lahko japonski kolegi nadaljujejo z akademskim življenjem, njim pa ni dovoljeno obiskovati mednarodnih konferenc ali opravljati terenskega dela zunaj Japonske.
- Prav tako je bilo nekaj komentarjev anketirancev, doktorantov, ki trenutno sicer ne žive na Japonskem, vendar bi radi odpotovali tja, da bi nadaljevali s terenskim delom, preden se izteče financiranje njihovih doktorskih projektov.

Na splošno pa so učitelji, raziskovalci in študentje, skratka akademska sfera, le eden, čeprav ne zanemarljiv del 200.000 ljudi, ki jih je prizadela popolna prepoved vstopa oziroma ponovnega vstopa tujih državljanov. Zaključki iz te kratke raziskave so tudi v skladu s sklepom prej omenjenega članka iz *New York Timesa* z dne 5. avgusta 2020: ... »Tuji prebivalci, ki se počutijo zapuščen ne ... dvomijo v čas in energijo, ki so jo vložili v življenje na Japonskem.«

4 Odzivi prizadetih rezidentov, akademskih ustanov, tujih poslovnih skupnosti

Odzivi, razen tistih, ki prihajajo po uradnih vladnih in diplomatskih kanalih, obsegajo širok spekter prizadetih. Kot je omenjeno že v uvodu, je docent z Univerze Kyushu Sven Kramer v vlogi zasebnika začel dvojezično peticijo »Ustavimo prepoved ponovnega vstopa zakonitim tujim rezidentom Japonske«, ki jo je do sredine avgusta 2020 podpisalo več kot 18.000 ljudi, večinoma japonskih državljanov. Peticija tako kot številna poročila v medijih opozarja na diskriminatorno naravo prepovedi vstopa oziroma ponovnega vstopa tujim rezidentom. Posebej izpostavlja, da tuji rezidenti enako kot japonski državljani plačujejo davke ter prispevajo k javnim programom zdravstvenega in pokojninskega zavarovanja, toda v nasprotju z japonskimi državljani se veliko tujih rezidentov, tistih, ki so se ob uvedbi protiukrepov znašli v tujini, ne more vrniti na delo ali študij na Japonsko. Poleg tega tisti, ki so na Japonskem, z izjemo nekaterih zelo omejenih posebnih okoliščin, ne morejo potovati v tujino, če pa že, se ne morejo vrniti na Japonsko.

Kar zadeva akademske kroge, je Japonsko združenje nacionalnih univerz (JANU) pri MEXT vložilo zahtevo za odpravo prepovedi ponovnega vstopa mednarodnim študentom, učiteljem in raziskovalcem ter opozorilo na hude posledice za internacionalizacijo raziskav in študija, v katero je bilo v zadnjih tridesetih in več letih vloženo toliko truda in energije (JANU 2020).

Svet EAJS je podobno poslal dopisa Japonski fundaciji in japonskemu ministru za pravosodje, v katerih je izrazil resno zaskrbljenost za usodo akademskih izmenjav med Japonsko in Evropo, o vsebini dopisov so bili obveščeni tudi vsi člani združenja.

Zaskrbljeni akademiki, med drugim podpredsednica univerze Hiroshima Carolin Funck, prej omenjeni docent univerze Kyushu Sven Kramer in tudi avtor tega prispevka (v vlogi tedanjega predsednika EAJS), smo sredi julija 2020 imeli spletno tiskovno konferenco v Japonskem klubu tujih dopisnikov (FCCJ) (FCCJ 2020).

Nadalje so v imenu mednarodne poslovne skupnosti na Japonskem različna regionalna poslovna združenja organizirala tiskovne konference, na primer Evropski poslovni svet na Japonskem (glej EBC 2020) v FCCJ. Prav tako so mnoga združenja podala izjave, kot je na primer skupna izjava, ki so jo 17. avgusta 2020 objavili Ameriška gospodarska zbornica na Japonskem (ACCJ), Avstralska in novozelandska gospodarska zbornica na Japonskem (ANZCCJ), Britanska gospodarska zbornica na Japonskem (BCCJ) in Evropski poslovni svet na Japonskem (EBC) (glej EBC et al. 2020). Ton na tiskovni konferenci EBC 22. junija je bil nekoliko ostrejši in v skupni izjavi nekoliko blažji. Sledi jedro obeh izjav.

Izjava EBC z dne 22. junija 2020 pravi, da prepoved vstopa povzroča motnje v poslovanju na Japonskem in vpliva na njihovo konkurenčnost, ker tuji poslovneži ne morejo nemoteno izvajati poslovnih dejavnosti na Japonskem in v drugih državah v regiji, medtem ko japonski poslovneži nimajo takšnih omejitev. Zato EBC od japonske vlade zahteva, da nemudoma odpre meje za dolgoročne in stalne rezidente na Japonskem, nadaljnje sproščanje pa naj sledi za poslovneže in kasneje še za turiste.

Poleg tega skupna izjava z dne 17. avgusta 2020, obenem ko opozarja na težave, ki jih ima poslovna skupnost z omejitvijo vstopa, poudarja, da je taka imigracijska politika »v nasprotju z obravnavo, ki jo je Japonska deležna s strani drugih držav G7 in drugih vodilnih držav, kjer dolgoročne tuje rezidente na zdravstvenem področju obravnavajo enako kot svoje državljane«, in zaključuje z zahtevo, da »v korist vseh [...] Japonska tujim rezidentom zagotovi pravično in enako obravnavo s tem, da jim dovoli ponovni vstop na Japonsko na osnovi istih javnozdravstvenih protokolov kot japonskim državljanom«.

5 Odziv japonskih oblasti

Odzivi japonske vlade do septembra 2020, tj. ministrstva za zunanje zadeve (MOFA), ministrstva za pravosodje (MOJ) in Agencije za priseljske službe (ISA), ki spada pod MOJ, so najmanj sporni, če že ne kaj hujšega. Poglejmo.

5.1 Omejena zmogljivost testiranja kot navidezni razlog za omejitve vstopa

Razlog, ki ga japonske oblasti pogosto navajajo za omejitve vstopa/ponovnega vstopa tujcev, je omejena zmogljivost za izvajanje PCR testov za ugotavljanje okuženosti s COVID-19. V svojem članku dnevnik *Mainichi Shinbun* navaja uradnika Agencije za priseljske službe, ki v zvezi z omejitvijo vstopa tujcem pojasnjuje:

... smilijo se mi tisti tuji rezidenti, ki živijo na Japonskem, a se ne morejo vrniti. Vendar zaradi omejenih zmogljivosti pri izvajanju testov PCR tu ni mogoče storiti ničesar, tako da je nekje treba potegniti črto [med tistimi, ki lahko vstopijo, in tistimi, ki ne morejo]³ (*Mainichi Shinbun* 2020).

Asahi Shinbun pa je med drugim poročal o izjavi ministrstva za zunanje zadeve, da bo glede sprostitev omejitev pri vstopu/ponovnem vstopu na Japonsko zaradi omejenih zmogljivosti za izvajanje testov PCR ponovni vstop dovoljen le okoli 500 osebam na dan (*Asahi Shinbun* 2020d).

Žal se argument, ki ga je uporabljala vlada oziroma njene službe, da so kapacitete za izvajanje testov PCR omejene, ni skladal z dejstvi. Že sredi maja 2020 je tedanji premier Abe sporočil, da je zmogljivost za izvajanje testov PCR dosegla približno 20.000 testov na dan, do konca julija pa naj bi se povečala na 32.000 testov dnevno. Hkrati je bilo število dejansko opravljenih testov precej manjše, v povprečju 3000–4000 na dan, zaradi česar se je Japonska po številu opravljenih testov na dan znašla na 159. mestu (*Jiji* 2020; *Yahoo News* 2020). Zato očitno tukaj ni šlo za tehnično vprašanje zmogljivosti, temveč za vprašanje politične volje za izvajanje testov ter za vprašanje ustrezne organizacije testiranja.

5.2 Sprostitev omejitev pri vstopu

Sprostitev omejitev je bila napovedana večkrat. Pozitiven korak naprej je bil narejen junija, ko je ministrstvo za pravosodje (MOJ) iz humanitarnih razlogov objavilo na posebnih okoliščinah temelječa eksplicitna merila za dovoljenje ponovnega vstopa nekaterim, čeprav omejenim kategorijam tujih rezidentov, ki se do takrat niso mogli vrniti na Japonsko (*Japan Times*, 13. junij 2020). Negativna stran tega, sicer pozitivnega ukrepa je bila, da so številni mediji napačno objavili, da naj bi sprostitev veljala za vse kategorije rezidentov, kar pa ni bilo res. Prav tako so bile vrste »posebnih okoliščin«, ki naj bi omogočile ponovni vstop rezidentom, izredno omejene, in sicer: na sorodnika v tujini v kritičnem bolezenskem stanju; na pogreb sorodnika v tujini; na operacijo v tujini (vključno s ponovnim pregledom); na rojstvo otroka v tujini; na pričanje na sodišču zunaj Japonske.

3 Japonski izvirnik: 入国制限について「(在留外国人は)日本に生活基盤があるのに再入国できないのは気の毒だと思っている。しかし、新型コロナウイルスの感染の有無を確認するPCR検査の能力に限りがある以上、線引きせざるを得ない」*Nyūkoku seigen ni tsuite, (zairyū gaikokujin wa) Nihon ni seikatsu kiban ga aru no ni sainyūkoku dekinai no wa kinodokuda to omotte iru. Shikashi, shingata korona no kansen no umu o kakunin suru PCR kensa no nōryoku ni kagiri ga aru ijō, senbiki sezarū wo enai*’.

Konec julija 2020 so *Asahi Shinbun* in drugi mediji poročali, da je premier Abe napovedal nadaljnje sprostivne ukrepe, ki zajemajo ponovni vstop tistih tujih rezidentov z dovoljenji za ponovni vstop, ki so Japonsko zapustili pred 3. aprilom 2020 (*Asahi Shinbun* 2020č). Rezidentom s stalnim bivališčem, zakoncem japonskih državljanov, zakoncem rezidentov s stalnim bivališčem in tistim s posebnimi dovoljenji naj bi bil postopoma omogočen povratek na Japonsko. Poleg tega naj bi bilo od 5. avgusta 2020 dalje ponovno sprejetih tudi okrog 88.000 oseb z drugimi rezidenčnimi statusi. Kot je bilo že omenjeno zgoraj, pa bi lahko zaradi »omejenih zmogljivosti izvajanja testov PCR« na dan vstopilo le približno 500 oseb. Hitri izračun pokaže, da bi vračanje 200.000 tujih rezidentov, ki so bili po 3. aprilu letos prisiljeni ostati v tujini, trajalo 400 dni, kar je več kot eno leto, ali približno 180 dni za 88.000 pripadnikov dodatnih rezidenčnih kategorij, kot so študenti, pripravniki na delovni praksi, raziskovalci, univerzitetni učitelji itd., kar je bilo spet v neposrednem nasprotju z obljubami o sprostitvi omejitev za povratek rezidentov. Brez konkretnjših načrtov o njihovem izvajanju so bile take obljube prej figov list, nič drugega kot le informacija, lansirana zato, da bi začasno ublažila mednarodno kritiko diskriminatornega odnosa japonske vlade do tujih rezidentov. Tak odnos potrjuje tudi spletna stran japonskega ministrstva za zunanje zadeve (MOFA) v zvezi z »ponovnim vstopom tujih državljanov rezidentov«, objavljena 17. avgusta 2020. Iz objavljenega besedila je razvidno, da so bile tedaj kategorije rezidentov, ki jim je omogočen ponovni vstop, še vedno omejene na:

... Rezidente s stalnim bivališčem, zakonce ali otroke japonskih državljanov, zakonce ali otroke rezidentov s stalnim prebivališčem in na dolgoročne rezidente (vključno z zakonci ali otroki japonskih državljanov, ki nimajo statusa rezidenta; enako velja v nadaljevanju), ki so prej lahko ponovno vstopili na Japonsko brez dodatnih zahtev. Sprostitev velja samo za tiste, ki so Japonsko zapustili z dovoljenjem za ponovni vstop pred dnem, ko je bila država/regija, v kateri trenutno prebivajo takšni tuji državljani, določena kot območje, za katero je treba zavrniti dovoljenje za vstop na Japonsko (2. april velja kot presečni datum za države in regije, kjer je bila takšna določitev izvedena pred [navedenim] datumom).

To pomeni, da 88.000 prebivalcev, ki pripadajo dodatnim kategorijam rezidentov, kot so študenti, pripravniki na delovni praksi, raziskovalci, univerzitetni učitelji itd., takrat še ni bilo vključenih med tiste rezidente, ki jim je dovoljen ponovni vstop na Japonsko.

Nazadnje je 21. avgusta 2020 NHK (*NHK News* 2020a), navajajoč vladne vire, poročal o načrtih za nadaljnje sproščanje omejitev vstopa/ponovnega vstopa

za tujce, ki so ostali v tujini, kar naj bi se začelo septembra. Na osnovi informacije NHK je istega dne o tem poročal tudi *Japan Times*, *Asahi Shinbun* in drugi mediji pa večinoma dan kasneje. Na osnovi te informacije naj bi se tuji rezidenti lahko iz tujine vrnili brez dodatnih dovoljenj, verjetno pod enakimi pogoji kot japonski državljani, to je ob obveznem PCR testu ob prihodu in dveh tednih obvezne samoizolacije. Da bi se prilagodili številu prihajajočih prebivalcev, bi bilo treba zmogljivosti testiranja na glavnih letališčih razširiti na 10.000 testov na dan.

Ti ukrepi so se začeli v času pisanja tega besedila, tj. sredi septembra 2020, tudi dejansko izvajati. Toda s tem diskriminacije tujih rezidentov v primerjavi z japonskimi državljani še vedno ni bilo konec. Samo tuji rezidenti morajo pred povratkom na Japonsko opraviti test za ugotavljanje okuženosti s COVID-19, ki pa mora biti v skladu z japonskimi standardi, sicer ni veljaven. In če je drugi test, opravljen ob prihodu na Japonsko, pozitiven, je tujim rezidentom, spet drugače, kot velja za japonske državljane, ponovni vstop še vedno zavrjen.

5.3 Primer vladnega diskurza s pozicije moči

Vladni odnos do popuščanja pri omejitvah vstopa/ponovnega vstopa značilno ponazarjajo kontroverzne izjave, ki jih je Motegi Toshimitsu, prejšnji in sedanjí zunanji minister, podal na tiskovnih konferencah julija in avgusta 2020.

21. julija 2020 je japonski zunanji minister Motegi imel tiskovno konferenco (MOFA 2020b), katere tema so bili ukrepi proti širjenju COVID-19, vključno z vprašanjem omejitve vstopa/ponovnega vstopa za tuje rezidente. Odgovor dopisnici *Radio France* Karyn Nishimura, ki je vprašanje v zvezi s tujimi rezidenti, ki se ne morejo vrniti na Japonsko, zastavila v japonščini, je zunanji minister Motegi začel z naslednjo diskvalifikacijo:

... na začetku se mi je zdelo, da sem vas slišal reči »države proizvajalke nafte« [san-yu-koku 産油国], zdaj pa razumem, da vaše vprašanje govori o ponovnem vstopu [sai-nyūkoku 再入国] (povzeto po angleški različici prepisa MOFA 2020b).

Pri preverjanju video-posnetka tiskovne konference (MOFA 2020b) se je izkazalo, da je bila izgovorjava reporterke dovolj jasna in zlahka razumljiva kot *sai-nyū-koku*, torej »ponovni vstop«. Glede sprostitev omejitev vstopa/ponovnega vstopa je zunanji minister Motegi nadaljeval:

... če zdaj pogledamo EU, je odpravila omejitve za trinajst držav zunaj schengenskega območja. Tudi to, kateri ljudje lahko potujejo, je v pristojnosti politike posamezne države. Na primer, obstajajo države z veliko

potrebo po turizmu, ki omogočajo potovanje ljudem, vključno s turisti. Številne države dovoljujejo potovanja po prednostnem vrstnem redu, najprej poslovneži, nato tuji študenti na izmenjavi ter na koncu turisti in običajne osebe. Tudi jaz vsak dan preverjam stanje okužb po vsem svetu in sprostitev omejitev potovanja v različnih državah (povzeto po angleški različici prepisa MOFA 2020b).

V odgovor dopisnici Karyn Nishimura, ki je poudarila, da so omejitve Japonske »nenavadne« oziroma »neobičajne« (*ijō* 異常), pa je zunanji minister Motegi dejal:

Ni res, da je Japonska »nenormalna«. Sploh ni res, da je samo Japonska nenormalna. Preprečiti moramo širjenje novega koronavirusa. Če mislite, da ni pomembno, koliko bi se okužbe lahko širile, potem sam razmišljam drugače kot vi (povzeto po angleški različici prepisa MOFA 2020b).

76

Kot je nadalje poudaril zunanji minister Motegi, vse države EU dovoljujejo gibanje ljudi v skladu z lastno presojo, kar je res njihova suverena pravica. Vendar je obenem prikladno zamolčal, da te države vse tuje rezidente obravnavajo enako kot svoje državljane. Nadalje je kategorično zanikal, da so omejitve Japonske »nenormalne«. V tem kontekstu je prevod izraza *ijō* 異常 z izrazom »nenavaden« oziroma »neobičajen« ustrežnejši od izraza »nenormalen« (*abnormal*), ki ga je MOFA navedel kot angleški prevod izvornika.

Res je, kar pravi zunanji minister Motegi, Japonska ni »nenormalna«, a v primerjavi z drugimi državami G7 in OECD so bile japonske omejitve vsekakor »nenavadne« oziroma »neobičajne«, saj so v nasprotju z mednarodno sprejetimi normami obravnave tujih rezidentov.

Naslednja tiskovna konferenca zunanjega ministra Motegija, ki je potekala 28. avgusta 2020 (angleški prevod: MOFA 2020c), je v medijih povzročila precej razburjenja zaradi njegovega ponavljajočega se prezirljivega odnosa do tujih dopisnikov. Na tej konferenci je dopisnica Japan Timesa Magdalena Osumi v japonščini postavila dve vprašanji, prvo o sprostitvi omejitev ponovnega vstopa in drugo o »znanstveni utemeljenosti omejitev [ponovnega] vstopa na Japonsko, usmerjenih predvsem na tuje rezidente na Japonskem«.

Zunanji minister Motegi je na prvo vprašanje odgovoril na splošno, na drugo vprašanje pa ni odgovoril. Na vztrajanje dopisnice, naj odgovori nanj, je Motegi začel odgovarjati v angleščini. Potem ko je dopisnica Magdalena Osumi protestirala, da je vprašanje postavila v japonščini, zato pričakuje, da bo tudi odgovor v tem jeziku, je Motegi v japonščini odgovoril, da bi moralo biti vprašanje zastavljeno Agenciji za priseljske službe, saj je pristojna za to

področje. Na koncu je pokroviteljsko dodal: »Ste razumeli? Ste razumeli mojo japonščino«, kar je povzročilo vehementen odziv v nekaterih japonskih medijih in na družbenih omrežjih.

Na ponovljeno vprašanje o znanstveni podlagi za različno obravnavo tujcev, ki ga je na tiskovni konferenci 4. septembra 2020 tokrat zastavil japonski dopisnik revije *Shukan Kin'yobi*, Uematsu, se je zunanji minister Motegi zopet izognil jasnemu odgovoru in pojasnil, da je odločitev o tem, kako obravnavati tuje državljane, suverena pravica vsake države (MOFA 2020č).

Motegijeva strategija je v vseh teh primerih enaka. Da bi se izognil odgovorom na neprijetna vprašanja, s svojega položaja moči najprej zanika kvalificiranost tuje dopisnice oziroma dopisnika, da komunicira v japonščini, ter tako zanika tudi legitimnost in ustreznost teh vprašanj, kot je razvidno iz primerov obeh tujih dopisnic. Zanihanje legitimnosti govora je precej pogosta strategija v diskurzu o moči, o tem je pisal tudi Bourdieu (1992). Druga Motegijeva strategija, tako kot v primeru revije *Shukan Kin'yobij*, spet z njegovega položaja moči, pa je preprosto podati odgovor, ki je pomensko prazen, brez vsake vsebine. Tako se je zunanji minister Motegi v vseh treh primerih izognil odgovornosti, da bi zainteresirani javnosti pojasnil in utemeljil vladne ukrepe.

6 Sožitje s tujci

Japonska mala in srednja podjetja, v zadnjem času pa tudi večja podjetja, zaradi nizke rodnosti na Japonskem trpijo zaradi pomanjkanja delovne sile. Kot navaja Sato (2019, 634~) so se podjetja na vlado prejšnjega premierja Abeja obrnila s prošnjo, naj poišče sistemsko rešitev tega problema, in sicer tako, da zagotovi ustrezen pravni okvir za zaposlovanje tuje delovne sile. V odgovor je vlada pripravila zelo oglaševani program »Sožitje s tujci« (*gaikokujin to no kyōsei* 外国人との共生), ki se je prav tako prilegal širšemu programu revitalizacije japonske družbe prek »Družbe, ki temelji na lokalnih skupnostih« (*Chiiki kyōsei shakai* 地域共生社会) (MHLW 2017). Da bi pritegnili tujo delovno silo, je bila revidirana zakonodaja o priseljevanju delavcev. Veliko truda je bilo vložnega v vzpostavljanje okolja, ki bi lahko sprejelo nove prišleke in jim pomagalo pri vključevanju v lokalno skupnost (p. t.).

Na to dogajanje lahko gledamo kot na podaljšanje veliko dlje trajajočih prizadevanj za »internacionalizacijo« (*kokusaika* 国際化), ki potekajo že od sredine osemdesetih let prejšnjega stoletja. Tipičen primer tega prizadevanja je bil cilj nekdanjega premierja Nakasoneja (Nakasone Yasuhiro) število tujih študentov povečati na 100.000, pozneje pa na 300.000 – cilj, ki je bil dosežen

leta 2010 (Japonsko združenje nacionalnih univerz 2019). Japonske univerze so si v zadnjih petindvajsetih letih prizadevale nenehno povečevati število tujih učiteljev in raziskovalcev ter bile izredno prizadevne pri izmenjavi študentov s partnerskimi univerzami. Veliko truda so v podporo novoprispelim tujim prebivalcem z različnimi programi vložile tudi lokalne skupnosti, zlasti prostovoljci, vključno s poučevanjem japonskega jezika, o čemer med drugim poroča Sawada (2019).

Glede na vsa ta nenehna prizadevanja si je res težko predstavljati, zakaj se je Japonska, edina med državami G7 in OECD, odločila za uvedbo diskriminatornih omejitev ponovnega vstopa za tuje rezidente, saj je bila to politična odločitev, ki je izničevala ne samo zadnjih pet ali deset let dela, ampak sadove vsaj četrto stoletja nenehnega trdega dela na področju internacionalizacije. *Asahi Shinbun* je v uvodniku z 8. junija 2020 zapisal: »... Pandemija je razkrila plitvost in cenenost vladinega gesla o 'sobivanju s tujci' ...«. Sta bili »internationalizacija« in »sožitje s tujci« res le puhli gesli? Ali so bila res vsa prizadevanja ljudi in institucij, ki so ti gesli jemali resno, samo zato, da bi jih vlada lahko zavrgla že ob najmanjši pretvezi? Na spletnem simpoziju o posledicah pandemije COVID-19 (cf. Bekeš 2020) je bilo v delu razprave, ki se je nanašala na to vprašanje, slišati komentar iz publike, da taka politika odraža poskus premierja Abeja ustreči konservativnemu delu volilnega telesa vladajoče liberalno-demokratske stranke (*jiyūminshutō* 自由民主党).

Na protislovnost stališča takratnega premierja Abeja v zvezi z »internationalizacijo« podobno kot gornji komentar opozarja tudi Sato (2019, 634~). Po eni strani mora vlada zagotoviti dotok delovne sile, da bi lahko gospodarstvo še naprej nemoteno delovalo, po drugi strani pa mora ugoditi predsodkom konservativnih podpornikov, ki tega odpiranja priseljevanju tuje delovne sile ne vidijo nujno v ugodni luči.

Tak, proti šibkim usmerjen odziv vladajočih ni niti nepričakovan niti osamljen. V EU se kaže predvsem s povečano propagando z desnice in v številnih primerih tudi v spremljajočih omejitvah zoper begunce z Bližnjega vzhoda in drugih kriznih žarišč. Tipičen primer take usmeritve je konservativna vsegrajska skupina držav. Podobno je v Indiji, kjer vlada premierja Modija manjšinskemu muslimanskemu prebivalstvu očita širjenje virusa (*Washington Post* 2020). Seznam se lahko nadaljuje v nedogled.

Verjetno je prav to protislovje vplivalo na odločitev vlade, da so tuji rezidenti najprej in predvsem samo tujci, ki jim je treba, da bi preprečili širjenje pandemije, za vsako ceno onemogočiti vstop v državo. Pri tem ni upoštevala, da ti tujci kot rezidenti z izpolnjevanjem svojih dolžnosti tako na ravni lokalne

skupnosti kot na ravni države enako kot japonski državljani prispevajo k japonski družbi z davčnimi in drugimi obveznostmi, ki so enake obveznostim japonskih državljanov. Prav tako ni upoštevala, da bi ob enakih obveznostih tudi njihove pravice morale biti razumno enake pravicam japonskih državljanov.

Obravnava vstopa/ponovnega vstopa tujih rezidentov, za kakršno se je odločila japonska vlada, je zakonita v notranjem ozkem smislu suverenosti. Toda v luči japonske ustave in vseh mednarodnih sporazumov, ki se tako ali drugače nanašajo na človekove pravice in katerih podpisnica je tudi Japonska, ostaja resno vprašanje legitimnosti takšnih odločitev. V nasprotju s tem, kar je izjavil zunanji minister Motegi, je zaradi omejitev vstopa tujim rezidentom Japonska postala črna ovca, edina država v skupnosti razvitih držav, kot sta G7 in OECD, ki diskriminira tuje rezidente. Zato postaja vprašanje legitimnosti prepovedi vstopa/ponovnega vstopa še bolj očitno.

Postavlja pa se tudi dodatno vprašanje o s strani države samovoljno in enostransko odvzetih pravicah tujih rezidentov, ki jim je bil zavrnjen vstop. Gre za njihove pravice do zdravljenja in socialnega varstva, ki izhajajo iz njihovega obveznega članstva v japonskih javnih programih zdravstvenega in pokojninskega zavarovanja. To je vidik problema, ki v medijih ni bil deležen velike pozornosti, je pa ključnega pomena. Prikazuje popolno pomanjkanje odgovornosti vlade pravne države (*hōji kokka* 法治国家) glede izpolnjevanja obveznosti države do dela svojih prebivalcev – tujih rezidentov, ki prispevajo k družbi enako kot japonski državljani. V času pisanja tega prispevka (september 2020) mineva šest mesecev, odkar tisti rezidenti, ki se zaradi ukrepov proti COVID-19 ne morejo vrniti v državo, nimajo zdravstvenega zavarovanja.

In nazadnje, razen pravnega vidika je tu še človeški vidik. Protiukrepi so bili uvedeni ob popolnem neupoštevanju človeškega vidika posledic, kar velja tudi sedaj, čeprav so bili ukrepi za rezidente do srede septembra 2020 skoraj v celoti ukinjeni. Ostaja stiska prebivalcev, ki so od začetka pandemije dalje poskušali storiti vse, da bi se lahko vrnili na svoja delovna mesta in v svoje šole na Japonskem, nato pa so jih na meji zavrnili in poslali nazaj v države odhoda, pogosto s strogimi postopki, stiska tistih, ki se jim je zaradi preprečene vrnitve na Japonsko razsul del ali celo njihovo celotno sedanje življenje in vsi prihodnji življenjski načrti, povezani z njim ...

7 Zaključek

Poleg bolj univerzalnih vprašanj v zvezi z uporabo in zlorabo moči v kriznih časih in obratno tudi o možnostih, ki jih ponuja solidarnost, je morda na mestu

tudi vprašanje, kaj je po mnenju japonske vlade v interesu lastne države. Naj nam bo to všeč ali ne, danes je uspešna proizvodnja znanja in blaga odvisna od mednarodnega sodelovanja. Kot je bilo poudarjeno v medijskih poročilih, pozivih Japonskega združenja nacionalnih univerz, komentarjih kritičnih oseb iz akademskih krogov in drugod, se kljub prizadevanjem za odprtje japonske družbe in akademskega sveta zaradi škode, povzročene tujim rezidentom, ki jih je prizadela diskriminatorna narava prepovedi ponovnega vstopa, lahko bojimo, da bodo nadarjeni mladi ljudje v prihodnosti Japonsko prenehali obravnavati kot privlačno destinacijo. V kombinaciji z upadanjem rodnosti to ne pomeni nič dobrega za prihodnost Japonske. Vendar močno upam, da bo nastala škoda popravljena in da je Japonska sposobna storiti vse potrebne korake za to, da bo postala odprta in aktivna članica mednarodne skupnosti.

Viri in literatura

- Asahi Shinbun*. 2020a. »Korona mizugiwa taisaku 'Gaikokujin' sabetsu no rifu-jin コロナ水際対策、「外国人」差別の理不尽 [Koronski mejni ukrepi, nerazumna diskriminacija 'tujcev']«, uredniški komentar, 8. junij 2020.
- Asahi Shinbun*. 2020b. »Re-entry ban makes mockery of Japan's slogan of 'co-existence'«, angleška spletna izdaja, uredniški komentar, 10. junij 2020. <http://www.asahi.com/ajw/articles/13445633>.
- Asahi Shinbun*. 2020c. »Kaeranai, kaerenaku naru kara 帰らない、帰れなくなるから [Ne bom šel [v domovino], ker se ne bi mogel vrniti [na Japonsko]]«, večerna izdaja, 21. julij 2020.
- Asahi Shinbun*. 2020č. »Shushō, gaikokin no sainyūkoku seigen no kanwa o hyōmei 首相、外国人の再入国制限の緩和を表明 [Premier napoveduje sprostitev omejitev ponovnega vstopa za tujce]«, digitalna izdaja, 22. julij 2020. https://www.asahi.com/articles/ASN7Q648LN7QUTFK010.html?iref=pc_ss_date.
- Asahi Shinbun*. 2020d. »Gaikokujin no sainyūkoku seigen, dankai-teki ni kanwa e 1-nichi 500nin sōtei 外国人の再入国制限、段階的に緩和へ1日500人想定 [Sproščanje omejitev ponovnega vstopa za tujce: predvidoma 500 ljudi na dan]«, digitalna izdaja, 23. julij 2020. <https://www.asahi.com/articles/ASN7R5CJ4N7QUTFK011.html>.
- Bekeš, Andrej. 2020. »COVID - 19 no jidai no kokka no hinkaku [COVID-19の時代の国家の品格 Dostojanstvo države v času COVID-19].« Predavanje na 16. znanstveni konferenci združenja Zemlja kot sistem in etika (*Chikyū shisutemu rinri gakkai* 地球システム 倫理学会第 16 回 学術大会) »*Chikyū shisutemu to pandemikku: jinrui wa soko ni nani o yomitoru beki ka*« 地球システムとパンデミック 人類はそこに何

- を読み取るべきか [Zemeljski sistem in pandemija: česa se lahko človeštvo nauči iz tega]. University of Tsukuba, Institute for comparative research in human and social sciences, 14–15. november 2020. <https://icrhs.tsukuba.ac.jp/%E3%80%9011-14-15%E3%80%91%E5%9C%B0%E7%90%83%E3%82%B7%E3%82%B9%E3%83%86%E3%83%A0%E3%83%BB%E5%80%AB%E7%90%86%E5%AD%A6%E4%BC%9A%E7%A-C%AC16%E5%9B%9E%E5%AD%A6%E8%A1%93%E5%A4%A7%E4%B-C%9A%E3%80%80%E9%96%8B/>. Dostop 1. december 2020.
- Bourdieu, Pierre. [1982] 1992. *Language and Symbolic Power* [orig. *Ce que parler veut dire: l'économie des échanges linguistiques*, prevedla Gino Raymond in Matthew Adamson]. Cambridge: Polity Press.
- Challenges. 2020. »Face à l'épidémie de Covid-19, la rechute d'isolationnisme du Japon [Soočena z epidemijo COVID-19 se Japonaska vrača v izolacionizem]«, 25. julij 2020. https://www.challenges.fr/monde/sakoku-face-a-l-epidemie-de-covid-19-la-rechute-d-isolationnisme-du-japon_720634.
- European Business Council in Japan (EBC). 2020. »Relaxing entry bans in Japan and Europe«, videokonferenca, 22. junij 2020. <https://ebc-jp.com/news/press-conference-by-michael-mroczek-chairman-of-the-european-business-council-in-japan-1100-1200-monday-june-22-2020>.
- European Business Council in Japan (EBC), American Chamber of Commerce in Japan (ACCJ), the Australian and New Zealand Chamber of Commerce in Japan (ANZCCJ), the British Chamber of Commerce in Japan (BCCJ). 2020. *Statement on travel restrictions*, skupna izjava, 17. avgust 2020. <https://ebc-jp.com/wpdata/wp-content/uploads/2020/08/200817-Statement-on-travel-restrictions-E-FInal.pdf>.
- Foreign Correspondents' Club of Japan (FCCJ). 2020. *Bekeš, Kramer and Funck: »Reopening Japan to foreign students and scholars«*, videokonferenca, 16. julij 2020. https://www.youtube.com/watch?time_continue=4&v=0drT1Gjsonk.
- Japan Times. 2020. »Foreign residents stranded abroad by Japan's coronavirus controls«, 19. maj 2020. <https://www.japantimes.co.jp/news/2020/05/19/national/social-issues/japan-foreign-residents-stranded-abroad-coronavirus/#.Xs8MFcAfk2w>.
- Japan Times. 2020a. »Japanese immigration authorities announce conditions for re-entry of foreign residents«, 13. junij 2020. <https://www.japantimes.co.jp/news/2020/06/13/national/re-entry-foreign-permanent-residents-coronavirus>.
- Japonsko združenje nacionalnih univerz (JANU). 2019. *2018 Kiso shiryō shū 2018年基礎資料集* [2018 Zbornik osnovnih podatkov]. <https://www.janu.jp/univ/gaiyou/files/20190207-pkisoshiryō-japanese.pdf>.

- Japonsko združenje nacionalnih univerz (JANU). 2020. »Shingata koronauri-sukansenshō no eikyō ni tomonau gaikokujinryūgakusei kenkyūsha-tō ni kansuru yōbō 新型コロナウイルス感染症の影響に伴う外国人留学生 研究者等に関する要望 [Zahteve glede tujih študentov, raziskovalcev itd. v zvezi z vplivi okužbe z novim koronavirusom]«, pismo MEXT-u, 13. julij 2020. <https://www.janu.jp/news/files/20200713-wnew-youbou.pdf>.
- Jiji. 2020. »PCR kensa, 1-nichi 2 man-ken taisei Abe shushō no mokuhyō tassei — kōrōshō PCR検査、1日2万件体制 安倍首相の目標達成—厚労省 [PCR testiranje, 20.000 testov na dan: Abejev cilj je bil dosežen – Ministrstvo za zdravje, delo in socialno skrbstvo]«, 15. maj 2020. <https://www.jiji.com/jc/article?k=2020051501248&g=soc>.
- Kramer, Sven. 2020. »Stop the entry ban on legal foreign residents of Japan«, peticija na *Change.org*. <https://www.change.org/p/stop-the-entry-ban-on-legal-foreign-residents-of-japan>.
- Mainichi Shinbun*. 2020. »Shingata korona: Nihon no sainyūkoku kinshi, hamon, ryūgakusei-ra, kōryū kenkyū ni kabe kenkyūsha, sekai kara koritsu no osore' 新型コロナ 日本の再入国禁止、波紋 留学生ら、交流 研究に壁 研究者「世界から孤立の恐れ」 [Novi koronavirus: razburjenje zaradi prepovedi ponovnega vstopa na Japonsko – ovira za mednarodne študente, izmenjave in raziskave – raziskovalci: 'nevarnost izolacije od sveta']«, jutranja izdaja, 23. junij 2020.
- Ministry of Justice (MOJ). 2020. *The rules for entry denial as published by the Ministry of Justice of Japan*, 27. maj 2020. http://www.moj.go.jp/EN/nyuukokukanri/kouhou/m_nyuukokukanri01_00003.html.
- Ministry of Foreign Affairs of Japan (MOFA). 2020. *Reentry of foreign nationals with the status of residence*, 17. avgust 2020. https://www.mofa.go.jp/ca/fna/page4e_001074.html.
- Ministry of Foreign Affairs of Japan (MOFA). 2020a. »Motegi gaimu daijin kaiken kiroku 茂木外務大臣会見記録 [Zapisnik tiskovne konference zunanjega ministra Motegija Toshimitsuja]«, 21. julij 2020. https://www.mofa.go.jp/mofaj/press/kaiken/kaiken4_000985.html.
- Ministry of Foreign Affairs of Japan (MOFA). 2020b. »Motegi gaimu daijin kaiken (Reiwa 2. 7. 21) 茂木外務大臣会見（令和2年7月21日） [Redna tiskovna konferenca ministra za zunanje zadeve Motegija, video, 21. julij 2020]«, 21. julij 2020. <https://www.youtube.com/watch?v=wY18VwOpdis&list=PLz2FHGxPcAlhs7II1isUERZjx4hzSH9ad&index=2&t=0s>.
- Ministry of Foreign Affairs of Japan (MOFA). 2020c. *Press Conference by Foreign Minister Motegi Toshimitsu*, tiskovna konferenca – angleški prevod, 28. avgust 2020. https://www.mofa.go.jp/press/kaiken/kaiken4e_000834.html.

- Ministry of Foreign Affairs of Japan (MOFA). 2020č. *Press Conference by Foreign Minister Motegi Toshimitsu*, tiskovna konferenca, 4. september 2020. https://www.mofa.go.jp/press/kaiken/kaiken4e_000837.html#topic4.
- Ministry of Health, Labour and Welfare (MHLW). 2017. *Chiiki kyōsei shakai' no jitsugen ni mukete (tōmen no kaikaku kōtei)* 「地域共生社会」の実現に向けて（当面の改革工程）[K uresničitvi 'na lokalnih skupnostih temelječe družbe' (trenutno stanje procesa reforme)]. *Kōsei Rōdōshō 'waga koto - marugoto' chiiki kyōsei shakai jitsugen honbu* 厚生労働省「我が事 丸ごと」地域共生社会実現本部 [Sedež za izvajanje projekta na lokalnih skupnostih temelječe družbe 'Individualno in celovito' pri Ministrstvu za zdravje, delo in socialno skrbstvo], 27. februar 2017. https://www.mhlw.go.jp/file/04-Houdouhappyou-12601000-Seisakuto-ukatsukan-Sanjikanshitsu_Shakaihoshoutantou/0000150632.pdf.
- New York Times*. 2020. »Japan's Locked Borders Shake the Trust of Its Foreign Workers«, 5. avgust 2020. <https://www.nytimes.com/2020/08/05/business/japan-entry-ban-coronavirus.html>.
- NHK BS1*. 2020. »Sainyūkoku kyōhi - Nihon ni modorenai gaikokujin 再入国拒否 日本に戻れない外国人 [Zavrnilo so jim ponovni vstop na Japonsko: tujci, ki se ne morejo vrniti na Japonsko]«, 10. julij 2020. <https://www3.nhk.or.jp/news/special/izon/20200710kyōhi.html>.
- NHK News*. 2020. »Nihon ni seikatsu kiban aru gaikokujun mo nyūkoku kyōhi - Sakiyuki mitōsezu 日本に生活基盤ある外国人も入国拒否 先行き見通せず [Tujcem, ki imajo stalno prebivališče na Japonskem, prav tako prepovedan vstop v državo]«, 11. maj 2020. <https://www3.nhk.or.jp/news/html/20200511/k10012425281000.html>.
- NHK News*. 2020a. »Seifu - Zairyū shikaku no aru gaikoku hito sainyūkoku seigen kanwa e - Shingata korona 政府 在留資格のある外国人 再入国制限緩和へ 新型コロナ [Vlada: sprostitev omejitev ponovnega vstopa tujcev s statusom rezidenta – novi koronavirus]«, 21. avgust 2020a. https://www3.nhk.or.jp/news/html/20200821/k10012576621000.html?utm_int=nsearch_contents_search-items_002.
- NHK World*. 2020. »Backstories Japan's reentry ban leaves foreign residents in limbo«, 27. maj 2020. <https://www3.nhk.or.jp/nhkworld/en/news/backstories/1107>.
- Sato, Takatoshi 佐藤卓利. 2019. »Gaikokujinrōdōsha no ukeire to chiiki kyōsei shakai [Sprejem tujih delavcev in družba, ki temelji na lokalnih skupnostih 外国人労働者の受入れと地域共生社会]«, *Ritsumeikan keizai-gaku* 立命館経済学 [Ritsumeikan Economics], vol. 67, št. 5, 6.
- Sawada, Hiroko. 2019. »Language competence of foreign residents and their children«, *The 3rd EAJS Conference in Japan, Book of abstracts*. https://eajs2019.jinsha.tsukuba.ac.jp/pdf/book_of_abstracts.pdf.

Tōyō Keizai. 2020. »Nihon ga gaikokujin no 'ichiritsu nyūkoku kyohi' o tsuranuku dai mondai Chōki taizaisha ya gaishikeikigyō kara wa hihan no koe 日本が外国人の 一律入国拒否 を貫く大問題 長期滞在者や外資系企業からは批判の声[Japonska 'enolična zavrnitev vstopa' vsem tujcem: velik problem – kritike rezidentov in tujih podjetij]«, spletna izdaja, 26. maj 2020. <https://topics.smt.docomo.ne.jp/article/toyokeizai/business/toyokeizai-352557>.

Washington Post. 2020. »As the world looks for coronavirus scapegoats, Muslims are blamed in India«, 24. april 2020. https://www.washingtonpost.com/world/asia_pacific/as-world-looks-for-coronavirus-scapegoats-india-pins-blame-on-muslims/2020/04/22/3cb43430-7f3f-11ea-84c2-0792d8591911_story.html.

Yahoo News. 29. julij 2020. <https://news.yahoo.co.jp/articles/6a04ff5c2fdd4c55410b250521aea4cc5b476626?page=1>.